

Spaas Services to your industry

- Logistic Management
- Representation
- Idea Brokers
- Information
- Site selection
- Outplacement

**fully independent and
reliable services by**

SPAAS SERVICES CV

Groene Wandeling 33
B-2970 Schilde
Belgium
Phone: (0)3.383.13.88
Fax: (0)3.887.10.16

KATERN

Lokalisatie

Ten geleide

Het Nederlandse taalgebied behoort tot de sterkst verstedelijkte gebieden van het Westen. De economische en in het bijzonder de stedelijke dynamiek hebben er geleid tot een zeer aanzienlijke inname van de beschikbare ruimte en tot bijzonder intense verkeersrelaties.

De lokalisatie van menselijke activiteiten, als resultante van de vestigingsplaatskeuze van gezinnen, bedrijven en voorzieningen, is zich hierdoor stilaan gaan voordoen als een belangrijk probleem. Het streven van individuele economische actoren naar een optimale of op zijn minst bevredigende lokatie blijkt om verschillende redenen immers niet vanzelf tot een algemeen economisch optimum te leiden. Dit komt wellicht het best tot uiting in de bedreiging van bereikbaarheid en mobiliteit enerzijds en de structurele problemen van de (groot-)stedelijke economie met als pendant de verstedelijking van het platteland anderzijds. Gezien de ernst en de omvang van deze problemen, komt het er dan ook op aan een goed inzicht te hebben in de onderliggende factoren en hun onderlinge samenhang.

De bedoeling van dit katern bestaat erin hiertoe een bijdrage te leveren door een aantal belangrijke subthema's van de lokalisatieproblematiek te belichten. Dit gebeurt zowel vanuit theoretisch oogpunt als tegen de achtergrond van de geobserveerde of verwachte ontwikkelingen op het terrein. Het katern bestaat uit vier bijdragen. Vroegere versies ervan werden reeds als paper voorgesteld op een colloquium over *Lokalisatie*, dat plaatsvond op 24 september 1991 en georganiseerd was door de SESO-Vakgroep Transport en Ruimte (UFSIA) in samenwerking met de Vlaamse Stichting Verkeerskunde.

In de eerste bijdrage handelt Ann Verhetsel over het lokalisatiegedrag van gezinnen. Economisch-geografische modellen over de morfologie en ontwikkeling van de stad worden door de auteur doorgelicht op hun betekenis voor de woonplaatskeuze van gezinnen en de rol van de mobiliteitsfactor daarin. Vanuit dit referentiekader worden vervolgens enkele voorgestelde maatregelen inzake mobiliteit onder de loep genomen. Dit onderzoek brengt het gevaar aan het licht dat een ondoordacht mobiliteitsbeleid aanleiding kan geven tot een verdere ruimtelijke versnippering van de woonfunctie. Op grond van deze bevindingen wordt daarom gepleit voor een selectief beleid dat gericht is op de verbetering van het openbaar vervoerssysteem, met voorrang voor kernstad en agglomeratie, gekoppeld aan een restrictief woningbouwlokatiebeleid in de stedelijke periferie en op het platteland.

Eddy Van de Voorde en Frank Witlox belichten de lokatiekeuze van bedrijven. Hun literatuuroverzicht illustreert treffend dat lokatietheorieën sterk mee-evolueren met de ontwikkeling van het economisch systeem. Hoewel ook de traditionele vestigingsfactoren bij de vestigingsplaatskeuze blijven meespelen, blijkt in het postindustriële tijdvak een toenemend belang te worden gehecht aan o.m. omgevingsfactoren zoals woonmilieu en voorzieningen en aan de kwaliteit van het arbeidsaanbod. Empirisch onderzoek wijst transport en bereikbaarheid aan als vestigingsfactoren van eerste orde. Deze bereikbaarheid komt echter in het gedrang door een toenemende congestie. Creatieve oplossingen op bedrijfsniveau kunnen in de visie van de auteurs een substantiële bijdrage leveren tot de oplossing van dit probleem, maar dienen niettemin te worden aangevuld met overheidsmaatregelen, onder meer in de vorm van een gericht locatiebeleid voor bedrijven en voorzieningen.

Een derde bijdrage handelt over de zeehaven als vestigingsmilieu, meer in het bijzonder met betrekking tot distributie-activiteiten. Fernand Suykens schetst de problematiek in een dynamisch perspectief en put daarbij uitvoerig uit zijn ervaringen als gewezen manager van het Antwerpse havenbedrijf. De aandacht wordt gevestigd op enkele belangwekkende recente trends, zoals de vestiging van Europese distributiecentra in havens, de integratie van de distributie- in de overslagfunctie en de integratie van distributie-ondernemingen in industriële bedrijven. Klaarblijkelijk blijven met name de grotere zeehavens ook in het licht van een flexibele organisatie van de economie aantrekkelijke vestigingsplaatsen voor de "physical distribution".

In een prospectieve bijdrage onderzoekt Ben Smeenk ten slotte de vraag naar de mogelijke effecten van het Europese integratie- en libera-

liseringsproces op de lokalisatie van bedrijven. Van de mogelijke strategieën die tot een verhoogd concurrentievermogen moeten leiden in de eengemaakte markt, ziet hij op korte termijn vooral de overname en de samenwerking succes hebben. Op wat langere termijn zal vermoedelijk ook in toenemende mate sprake zijn van rationalisatie inzake produktie en distributie, zonder dat dit evenwel gepaard gaat met enige substantiële schaalvergroting. De gevolgen voor de lokalisatie van bedrijven zouden dan ook beperkt blijven. De eenmaking zal wel belangrijke impulsen geven aan de groei van het goederenvervoer over de weg. Het belang van vlot bereikbare lokaties zal daardoor ongetwijfeld sterk toenemen. De auteur wijst er ook op dat de eenmaking niet los gezien mag worden van andere ontwikkelingen, zoals de economische transformatie van Oost-Europa en het toenemend belang van het milieu. De invloed van deze factoren op de lokalisatie is mogelijk veel groter dan die van de eenmaking.

Uit de verschillende bijdragen komt duidelijk naar voren dat het lokalisatiegedrag van huishoudens en bedrijven in hoge mate bepaald wordt door economische determinanten. Het kan dan ook niet anders dan dat dit gedrag zwaar onder invloed staat van economische ontwikkelingen en herstructureringsprocessen. En indirect geldt dit natuurlijk ook voor de met lokalisatie in verbinding staande fenomenen zoals de desintegratie van het stedelijk weefsel en de ongeremde groei van de automobiliteit. Belangrijke elementen in de onderliggende economische dynamiek zijn o.m. de sterk toegenomen welvaart, de verhoogde participatie van vrouwen aan het arbeidsproces, de reële daling van de variabele vervoerskosten, de gewijzigde preferenties en de internationalisering en flexibilisering van het produktiemilieu. Een ingrijpend overheidsbeleid zal nodig zijn om de hiermee samenhangende lokalisatie- en mobiliteitspatronen in maatschappelijk aanvaardbare banen te leiden en te verzoenen met de voorwaarden tot duurzame ontwikkeling. Met name aan een stijging van de vervoerskosten en een toenemende beperking van de individuele vrijheid inzake lokatiekeuze lijkt in dit perspectief niet langer te ontkomen.

Dirk Yzewyn
Coördinator